

ОСНОВНІ НАПРЯМИ СТАНУ ПАЛИВНО-ЕНЕРГЕТИЧНОГО КОМПЛЕКСУ УКРАЇНИ ТА ПРАВОВЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ЕКОНОМІЧНОЇ БЕЗПЕКИ ДЕРЖАВИ

Постановка проблеми. Поняття «забезпечення економічна безпека» в паливно-енергетичній галузі є відносно новим в українському лексиконі, хоча воно досить поширене та давно використовується у практичній діяльності на Заході. Проблема економічної безпеки вперше викристалізувалася в 30-х роках минулого століття у США. Актуальність цього питання було обумовлене тогочасною потужною світовою кризою і необхідністю напрацювання заходів швидкого реагування на загрози такого масштабу в рамках національної економіки.

Огляд останніх досліджень. У 70-х роках минулого століття під поняттям «економічна безпека» почали розуміти найважливіші складові національної безпеки в тому числі і в паливно-енергетичній галузі, і досить швидко цей термін набув широкого поширення в економічно розвинутих країнах.

Стратегічними напрямками діяльності держави при переході від командно-адміністративної системи управління економікою до ринкової є: лібералізація економічних відносин, макроекономічна стабілізація, реформування відносин власності через широке роздержавлення та приватизацію майна, формування повноцінної правової бази, орієнтовані на впровадження ринкових механізмів господарювання, підтримка та захист всіх, без винятку, форм власності.

Виклад основного матеріалу. За роки незалежності України не сталося бажаного оздоровлення соціально-економічної ситуації в паливно-енергетичному комплексі. Стан поточних економічних показників в паливно-енергетичному секторі свідчить, що проблеми економічної безпеки в цій галузі загострилися у країні в цілому, а також щодо головних її складових – держави, суб'єктів господарської діяльності, людини. Отже, на сучасному етапі Україні потрібно вирішити комплекс непростих питань, найгострішими з яких є проблема економічної безпеки країни та її громадян в галузі, тому ця проблема має постійно перебувати у центрі уваги держави.

В економічній сфері Радянського Союзу проблеми економічної безпеки паливно-енергетичній галузі розглядалися переважно з погляду зовнішньоекономічної діяльності або економічної злочинності. Відповідно до визначення, яке подає політологічний енциклопедичний словник, економічна безпека – це стан, в якому народ може суверенно, без втручання і тиску ззовні визначати шляхи і форми свого економічного розвитку. Слід зазначити, що в цьому визначенні фактично розглядається лише зовнішній бік поняття – незалежність. Існують підходи, які трактують економічну безпеку як забезпечення здатності до виживання країни у випадку стихійних і екологічних лих або за умов національних і світових економічних катастроф. За таких підходів питання економічної безпеки трактується однобічно, тобто її існування пов'язують лише із впливом зовнішніх факторів. Водночас внутрішні чинники, які також суттєво впливають на економічний потенціал, глибоко не досліджуються. Однак руйнівний вплив внутрішніх факторів на всі сфери народного господарства виявився більш масштабним і довгостроковим, ніж вплив зовнішніх факторів [1, с. 368].

Лише на початку 90-х років стали приділяти увагу й іншим аспектам безпеки: екологічним, прямим і непрямим наслідкам надзвичайних ситуацій техногенного та природного походження, зростанню організованої злочинності, втраті науково-технічного потенціалу, культурній деградації нації тощо. Головною метою стратегії економічної безпеки нашої країни є забезпечення такого економічного розвитку, при якому можливо було б створити умови для розвитку соціально – економічних інтересів громадян України,

забезпечення макроекономічної стабілізації, зберігання цілісності держави, що й забезпечать її економічну незалежність. Без забезпечення економічної безпеки неможливо вирішить жодної задачі як у внутрідержавнім так і зовнішньополітичним плані. Державна стратегія повинна забезпечувати:

- рішення внутрішньополітичних, економічних, соціальних задач приймаючи до уваги національні інтереси в паливно-енергетичній галузі;

- активний вплив на процесі у світі, які впливають на національні інтереси України;

- підвищення рівня якості життя, забезпечення соціального миру у суспільстві.

Характеристику внутрішніх загроз економічній безпеці України в паливно-енергетичному секторі, як умови які створюють небезпеку життєво важливих економічних інтересів громадян, суспільства та держави. Визначити критерії та параметри які забезпечують національні інтереси в паливно-енергетичному підкомплексі. Формування економічної політики в цій галузі, необхідних механізмів, які улаштовують вплив факторів, які підривають національну економіку. Реалізація державної стратегії повинна здійснюватись через систему показників – макроекономічних, екологічних, демографічних, технологічних та інших.

Сучасна ситуація в Україні, безумовно, складається під впливом як внутрішніх, так і зовнішніх факторів. Однак однією з головних причин, що заважає просуванню ринкових перетворень, є відсутність досвіду ефективних механізмів державного регулювання економічних процесів у ринкових умовах в паливно-енергетичній галузі. Незважаючи на зовні ринкову форму, стиль роботи виконавчої влади залишається здебільшого адміністративно – командним за суттю. Монетарна політика, навіть за умови успішного збереження стабільного валютного коридору та контролю за грошима, не зможе забезпечити макроекономічної стабільності без фіскального врегулювання, що є важливим засобом реформування. Тобто зменшення розмірів бюджету та його загального дефіциту через очищення від недержавних видатків. Без такої реформи зберегти макроекономічну стабільність неможливо. Дуже важливим є збереження низького рівня інфляції як вирішального компоненту цього процесу. Схоже, що існує певна межа інфляції, зсування нижче якої призводить до ще більшої інфляції, а зростання вище якої також спричинятиме більшу інфляцію, ніж очікувана. Причини економічних проблем суспільства і банківського сектора криються передусім у сфері економіки. Найбільший вплив на банки справляють такі економічні фактори як зменшення обсягів валового національного продукту (3.2%), промислового(1,8%) та сільськогосподарського виробництва (1.9%), дефіцит державного бюджету (6.2 млрд. грн. - 6.7% валового внутрішнього продукту), негативне сальдо торговельного балансу держави (\$2 млрд.) зростання бартеризації економіки, властивість платіжної дисципліни, масове невиконання договорів про сплату боргових зобов'язань, зростання збитковості багатьох підприємств. Отже підсумовуючи все перелічене вище можна зробити висновок, що загрозу економічній безпеці становлять, насамперед, рекомендації та пропозиції щодо, по-перше, недоцільності державного регулювання макроекономічних процесів навіть за допомогою ринкових підойм – ціноутворення, капіталоутворення, валютного режиму, кредитно-інвестиційної політики зовнішньоекономічної діяльності та соціальних пріоритетів; по-друге, форсованих темпів роздержавлення та приватизації, незважаючи на відсутність відповідних умов; по-третє, жорстко ортодоксальної монетарної політики, що позбавляє Уряд можливості здійснювати ефективне регулювання співвідношення між прибутком і собівартістю (і в тому числі – таких складових останньої, як матеріальні затрати, заробітна плата, амортизація тощо) та послужила вагомою причиною руйнування макроекономічних пропорцій процесу відтворення, отже – і поглиблення економічної кризи.

Характеристика економічної злочинності в цій галузі свідчить, що високий рівень такої злочинності загрожує національній безпеці держави та існуванню українського

суспільства взагалі. Сьогодні в загальному масиві злочинів економічної спрямованості близько 40 % становлять посягання у сфері службової діяльності, понад третина – проти власності та майже 20 % – у сфері господарської діяльності. Причини зростання злочинів у сфері економіки обумовлені передусім глобальною соціально-економічною і політичною кризою в державі та відсутністю реальної політичної волі в лідерів держави протидіяти ним, а також тим, що сучасний злочинний світ, як і сучасний бізнес схильний до централізації, організації та комерційної діяльності [2, с. 368].

Проте в Україні здійснюється не народна, а мафіозна – номенклатурна приватизація – суто символічне перетворення працівників на власників (через отримання приватизаційних майнових сертифікатів), а далі відбувається широкомасштабне розкрадання державної власності. Серйозною загрозою для безпеки держави постають «тінізація» та криміналізація економіки в паливно-енергетичній галузі (тіньовий сектор складає до 60% економіки, приблизно 40% населення одержують офіційно переєстровані доходи), які набули великого розмаху, що, по-перше, спричиняє значні збитки вилучення коштів з виробництва та їх направлення на некритичне споживання, а також вплив грошей за межі національного господарського простору України (згідно з оцінками, відповідний показник за роки незалежності сягає 20 млрд. дол.), а по-друге, позбавляє Кабінет Міністрів України можливості легально впливати більш як на половину економічної діяльності в державі, ефективно контролювати перебіг подій в її економічному житті. Проведений аналіз дозволяє стверджувати: в Україні не вдалося створити національну економічну систему, яка б забезпечувала прогресивний розвиток держави, її незалежність у формуванні й здійсненні внутрішньої та зовнішньої політики, у будові громадського суспільства, яке б відповідало сучасним світовим стандартам. Кризові тенденції, що характеризують розвиток економіки України, зумовили визначення внутрішніх загроз для економічної безпеки України як таких, що набагато перевищують небезпеку зовнішніх і можуть призвести до дезінтеграції України, до загальнонаціональних техногенних та екологічних катастроф, соціального вибуху або істотного обмеження можливостей керівництва держави щодо вирішення внутрішніх проблем і дій на міжнародній арені.

Висновки. Отже на сучасному етапі Україні потрібно своєчасно виявити фактори, які підривають стійкість, соціально-економічну внутрішню безпеку держави в паливно-енергетичній галузі.

Анотація

Стаття присвячена питанням забезпечення економічної безпеки України в паливно-енергетичній галузі та розгляду механізму реалізації нормативно-правових відносин у цій сфері. Поняття «забезпечення економічна безпека» в паливно-енергетичній галузі. За роки незалежності України не сталося бажаного оздоровлення соціально-економічної ситуації в паливно-енергетичному комплексі. Головною метою стратегії економічної безпеки в паливно-енергетичному підкомплексі нашої країни є забезпечення такого економічного розвитку, при якому можливо було б створити умови для розвитку соціально – економічних інтересів громадян України, забезпечення макроекономічної стабілізації, збереження цілісності держави, що й забезпечать її економічну незалежність.

Ключові слова: забезпечення економічної безпеки, світова криза, соціально-економічні інтереси громадян України, паливно-енергетична галузь, сфера народного господарства, економічні правопорушення та злочинність, макроекономіка.

Аннотация

Статья посвящена вопросам обеспечения экономической безопасности Украины в топливно -энергетической отрасли и рассмотрению механизма реализации нормативно-правовых отношений в этой сфере. Понятие «обеспечение экономической безопасность» в топливно-энергетической отрасли. За годы независимости Украины не произошло

желаемого оздоровления социально-экономической ситуации в топливно-энергетическом комплексе. Главной целью стратегии экономической безопасности в топливно-энергетическом подкомплексе нашей страны является обеспечение такого экономического развития, при котором можно было бы создать условия для развития социально-экономических интересов граждан Украины, обеспечение макроэкономической стабилизации, сохранения целостности государства, и обеспечат ее экономическую независимость.

Ключевые слова: обеспечение экономической безопасности, мировой кризис, социально-экономические интересы граждан Украины, топливно-энергетическая отрасль, сфера народного хозяйства, экономические правонарушения и преступность, макроэкономика.

Abstract

The article is dedicated to ensuring the economic security of Ukraine in the energy sector and consideration of the mechanism of legal relations in this area. The concept of "economic security" in the energy sector. Since independence, Ukraine has happened desired improvement of the social and economic situation in the energy sector. The main goal of economic security strategy in the energy subcomplex our country is to ensure that such economic development, which may be to create conditions for the development of socio - economic interests of citizens of Ukraine, ensuring macroeconomic stability , keeping the integrity of the state, and ensure its economic independence.

Keywords: economic security, global crisis, social and economic interests of the citizens of Ukraine, the fuel and energy sector, sector of the economy, economic crimes and crime, macroeconomics .

Список використаної літератури:

1. Користін О. Економічна безпека : навч. посіб. / О. Користін, О. Барановський, Л. Герасименко та ін. ; за ред. Джужі О. – К. : Алерта ; КНТ ; Центр учб. літ-ри, 2010. – 368 с.
2. Стівчатий А. Економічна безпека : навч. посіб. / А. Стівчатий ; за ред. Джужі О. – К. : Алерта ; Центр учб. літ-ри, 2010. – 368.